

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji

W

PROTETYCE STOMATOLOGICZNEJ

Program dla lekarzy stomatologów posiadających specjalizację I stopnia w stomatologii ogólnej

AKTUALIZACJA 2018

Z upoważnienia Ministra Zdrowia
DYREKTOR
Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Jakub Berezowski

Warszawa 2002

13 LIS. 2018

Aktualizacja programu specjalizacji - 2018

c) Formy samokształcenia – AKTUALIZACJA 2018

Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownikiem specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie nie wykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji

W

PROTETYCE STOMATOLOGICZNEJ

Program dla lekarzy stomatologów posiadających specjalizację I stopnia w stomatologii ogólnej

Warszawa 2002

Program specjalizacji przygotował zespół ekspertów

Przewodniczący: prof. dr hab. Stanisław Majewski - konsultant krajowy

Członkowie: dr n. med. Maria Gołębiewska - przedstawiciel konsultanta krajowego

dr n. med. Włodzimierz Więckiewicz - przedstawiciel PTS

dr n. med. Zbigniew Żak - przedstawiciel NRL

dr n. med. Anna Marczak-Wojtyńska- przedstawiciel CMKP

1 - CELE STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH

Cele edukacyjne

Studia specjalizacyjne mają na celu nabycie wiedzy i umiejętności praktycznych w takim zakresie i na takim poziomie, który umożliwi samodzielne realizowanie zadań profilaktycznych, diagnostykę i leczenie specjalistyczne wg najwyższych standardów obowiązujących we współczesnej protetyce stomatologicznej - zarówno w jej części klinicznej, jak i laboratoryjnej.

W dążeniu do tego celu zakłada się opanowanie przez studiującego pełnego zakresu wiedzy specjalistycznej nakreślonej niniejszym programem, nabycie praktycznej biegłości zabiegowej i umiejętności posługiwania się współczesnymi technikami laboratoryjnego wykonawstwa protez i aparatów protetycznych oraz samodzielnego organizowania pracy i prowadzenia kształcenia w dziedzinie protetyki stomatologicznej.

W zakresie klinicznych procedur zabiegowych kształcący się lekarz stomatolog powinien uzyskać wiedzę i nabyć umiejętności praktyczne niezbędne do leczenia specjalistycznego w dziedzinie protetyki stomatologicznej.

Ponadto założeniem studiów jest doskonalenie osobowości specjalizującego się lekarza, przez rozwijanie pozytywnych cech charakteru i kierowanie się w swoim działaniu wyłącznie dobrem pacjenta oraz dążeniem do aktualizowania wiedzy, umiejętności własnych i współpracowników.

Zarówno zakres niniejszego programu, jak i stawiane wymagania realizacyjne służą generalnemu celowi podyplomowych studiów specjalizacyjnych, jakim jest wykształcenie lekarza, który będzie miał kompetencje merytoryczne i uprawnienia formalne do udzielania specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w dziedzinie protetyki stomatologicznej.

Uzyskane kompetencje

Lekarz stomatolog po ukończeniu studiów specjalizacyjnych w protetyce stomatologicznej uzyska szczególne kwalifikacje umożliwiające prowadzenie praktyki specjalistycznej oraz zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną uprawniające do wykonywania wysokospecjalistycznych świadczeń leczniczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych obejmujących nie tylko proste przypadki nie powikłanych braków zębowych z protetyki podstawowej, lecz pełny zakres protetyki specjalistycznej obejmujący, prócz braków zębowych, wszelkie odchylenia od normy morfologicznej w obrębie narządu żucia i normy fizjologicznej w zakresie całego układu stomatognatycznego.

W szczególności kompetencje lekarza po odbyciu studiów specjalizacyjnych w zakresie protetyki stomatologicznej obejmują: przypadki destrukcji zębów z obniżeniem wysokości zwarciowej, braki zębowe powikłane zaburzeniami czynnościowymi i utratą stref podparcia zwarciowego, nieprawidłowości zwarciowe, wrodzone i nabyte wady

okluzji, zaburzenia czynnościowe narządu żucia i dysfunkcje mięśniowo-stawowe występujące niezależnie od utraty zębów, zespół zgryzu urazowego, trudne warunki podłoża protetycznego w bezzębiu i po różnego rodzaju operacjach i urazach powodujących ubytki tkanek w obrębie twarzoczaszki oraz postępowanie protetyczne w specyficznych warunkach okresu rozwojowego, periodontopatii, artropatii stawów skroniowo-żuchwowych, przypadkach wymagających leczenia implantoprotetycznego i wieloetapowego postępowania rehabilitacyjnego, a także rozpoznawania i leczenia stanów patologicznych jamy ustnej oraz powikłań pozostających w związku przyczynowym z leczeniem stomatologicznym i użytkowaniem protez zębowych.

Uzyskane uprawnienia zawodowe

Lekarz specjalista ma uprawnienia do:

- orzekania w zakresie specjalności o potrzebie rehabilitacji leczniczej, niezdolności do pracy, niezdolności do pracy zarobkowej lub w gospodarstwie rolnym, uszczerbku na zdrowiu oraz niepełnosprawności z powodu rozpoznanych i leczonych chorób,
- przygotowywania specjalistycznych opinii, zaświadczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych,
- udzielania konsultacji lekarskich w dziedzinie protetyki stomatologicznej lekarzom innych specjalności,
- prowadzenia promocji zdrowia i zapobiegania chorobom i urazom,
- wykonywania indywidualnej, specjalistycznej praktyki lekarskiej lub udzielania świadczeń zdrowotnych w ramach grupowej praktyki lekarskiej w dziedzinie protetyki stomatologicznej,
- kierowania kliniką, oddziałem lub przychodnią protetyki stomatologicznej,
- kierowania specjalizacją w protetyce stomatologicznej innych lekarzy stomatologów,
- doskonalenia zawodowego innych pracowników medycznych,

2 - WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz stomatolog po ukończeniu studiów specjalizacyjnych wykaże się niżej wymienioną wiedzą, w zakresie protetyki klinicznej i laboratoryjnej, a także wykaże się określonymi w programie wiadomościami z zakresu laryngologii, dermatologii, medycyny ratunkowej, farmakologii klinicznej, profilaktyki onkologicznej, oraz pokrewnych specjalności stomatologicznych, jak: chirurgia stomatologiczna, chirurgia szczękowo-twarzowa, ortodoncja, stomatologia zachowawcza z endodoncją, periodontologia i radiologia stomatologiczna.

- 1) Wymagania programowe w zakresie teoretycznych podstaw współczesnej protetyki stomatologicznej - tak w jej części klinicznej, jak i laboratoryjnej:
  - morfologia i funkcje fizjologiczne układu stomatognatycznego oraz mechanizmy kompensacyjne i możliwości adaptacyjne organizmu - w aspekcie protetyki stomatologicznej,
  - podstawy teoretyczne gnatofizjologii szczękowo-twarzowej, okluzyjne relacje międzyszczękowe - stany artkulacyjne żuchwy, współczesne systemy pomiarów artkulometrycznych oraz teoretyczne założenia metod analizy okluzji,
  - następstwa destrukcji i utraty uzębienia oraz postępujące z wiekiem pacjenta - zmiany morfologiczno-czynnościowe w zakresie układu stomatognatycznego,

- etiopatogeneza chorób jamy ustnej, zębów i przyzębia oraz zaburzeń czynnościowych układu ruchowego narządu żucia,
  - teoretyczne podstawy współczesnej diagnostyki i metod leczenia protetycznego oraz zasady kwalifikacji przypadków ze względu na stopień zaawansowania zmian chorobowych i zaburzeń morfologiczno-czynnościowych układu stomatognatycznego,
  - psychologiczne aspekty współpracy lekarza z pacjentem w trakcie rehabilitacji i leczenia protetycznego,
  - współczesne możliwości poprawy warunków podłoża jamy ustnej do stosowania protez zębowych poprzez m.in. sterowaną regenerację struktur kostnych, stosowanie przeszczepów kości i plastyki tkanek miękkich oraz stosowanie śródkostnych wszczepów filarowych,
  - kliniczne uwarunkowania dla doboru metod technicznego wykonawstwa aparatów protetycznych i protez zębowych,
  - teoretyczne podstawy współczesnych metod ustawiania zębów sztucznych oraz fiksacji i stabilizacji protez całkowitych,
  - współczesne materiały protetyczne i technologie materiałowe oraz możliwe reakcje organizmu na ich stosowanie w warunkach jamy ustnej, w tym reakcje alergiczne merytoryczne i organizacyjne zasady współpracy zespołu kliniki i laboratorium techniki dentystycznej oraz zakres odpowiedzialności lekarza i technika,
  - zasady budowy i działania współczesnych urządzeń i aparatury kliniczno-laboratoryjnej stosowanej w protetyce stomatologicznej,
  - najnowsze osiągnięcia nauk stomatologicznych, jakie są prezentowane w bieżącym piśmiennictwie krajowym i zagranicznym,
- 2) Zasady badania chorych w trybie postępowania konsultacyjnego oraz wstępnego diagnozowania przypadków wymagających kierowania do leczenia specjalistycznego w innych dziedzinach medycznych,
  - 3) Elementy specjalistycznego planowania leczenia etapowego, a w tym leczenia przedprotetycznego i następowego leczenia protetycznego,
  - 4) Zasady analizy warunków jamy ustnej pod kątem kwalifikacji do określonej metody leczenia i rehabilitacji protetycznej,
  - 5) Zakres zalecanych w protetyce badań pomocniczych oraz elementy oceny ich wyników,
  - 6) Zasady profilaktyki oraz specjalistycznego leczenia kompleksowego i rehabilitacyjnego w przypadkach: zaburzeń morfologicznych i czynnościowych układu stomatognatycznego, jak m.in.: wad zwarciovych, starcia patologicznego z nieprawidłową wysokością okluzyjną. zgryzu urazowego, parafunkcji, stomatopatii i artropatii oraz trudnych przypadków bezzębia, a także specyfiki postępowania protetycznego u dzieci i młodzieży, w przypadkach urazów jatrogennych, chorób przyzębia i po zabiegach operacyjnych w obrębie twarzoczaszki,
  - 7) Podstawy współczesnej implantologii stomatologicznej, a w szczególności zasady rekonstrukcji protetycznej uzębienia na bazie wszczepów filarowych,
  - 8) Biomechanika i inżynieria materiałowa w protetyce stomatologicznej,
  - 9) Zasady deontologii lekarskiej, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki stomatologicznej i praktyki zawodowej lekarza stomatologa,
  - 10) Zagadnienia orzecznictwa lekarskiego - szczególnie orzeczeń specjalistycznych,
  - 11) Zasady profilaktyki chorób zakaźnych oraz zakażeń HIV i opieki nad nosicielami,

- 12) Zagadnienia farmakologii klinicznej - w odniesieniu do protetyki stomatologicznej, a w szczególności działania preparatów wspomagających utrzymanie higieny jamy ustnej i protez preparatów do profilaktyki przeciwpróchnicznej, leków przeciwzapalnych, przeciwbólowych, uspokajających, znieczulających (zwalczanie bólu w zabiegach protetycznej preparacji zębów - szlifowanie) oraz wspomagających postępowanie farmakologiczne w wybranych stanach chorobowych, jak stomatopatie protetyczne, bólowe postacie zaburzeń czynnościowych US i stany patologiczne spowodowane urazowym oddziaływaniem protez z powikłaniami infekcyjnymi (antybiotykoterapia przeciwbakteryjna i przeciwgrzybicza).
- 13) Zasady profilaktyki onkologicznej - a w szczególności rozpoznanie i różnicowanie stanów przednowotworowych i nowotworowych w zakresie tkanek i narządów jamy ustnej i twarzy. Rola lekarza stomatologa we wczesnym wykrywaniu zmian nowotworowych jamy ustnej i części twarzowej czaszki.
- 14) Podstawy medycyny ratunkowej - postępowanie w nagłych stanach zagrożenia życia zasady resuscytacji krążeniowo-oddechowej.
- 15) Zagadnienia związane z promocją zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem promocji zdrowia jamy ustnej. Nabycie umiejętności prowadzenia edukacji prozdrowotnej pacjentów oraz rozwijanie ich umiejętności do zachowań prozdrowotnych a w szczególności utrzymywania zdrowia jamy ustnej.
- 16) Ekonomiczne aspekty w stosowaniu procedur stomatologicznych.

3 - WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

W ZAKRESIE SPECJALISTYCZNYCH PROCEDUR KLINICZNYCH I CZYNNOŚCI LABORATORYJNYCH.

Oczekuje się, że po ukończeniu studiów specjalizacyjnych lekarz wykaże się praktyczną umiejętnościami:

- 1) badania pacjenta, jego diagnozowania i planowania leczenia, a w tym:
  - badania lekarskiego w aspekcie protetyki stomatologicznej, tj.: wywiad, badanie kliniczne zewnątrz- i wewnątrzustne tkanek i narządów US, a w tym czynnościowe badanie stawów skroniowo-żuchwowych i mięśni żucia, okluzji układu zębowego, wydolności żucia, błony śluzowej i podłoża kostnego w zakresie pola oddziaływania protez, jego ukształtowania i wydolności biologicznej. W przypadkach użytkowania protez zębowych zbadać i ocenić ich funkcjonalność, walory estetyczne oraz oddziaływanie na tkanki jamy ustnej.
  - korzystania ze współczesnych technik artykulometrycznej analizy okluzji i analizy paralemometrycznej oraz diagnostyki wizualizacyjnej i analityki medycznej,
  - określenia wskazań do leczenia protetycznego z zastosowaniem metod optymalnych dla danego przypadku,
  - przygotowania jamy ustnej do leczenia protetycznego wg najnowszych technik i metod zabiegowych,
  - kwalifikowania pacjenta do podstawowego zaopatrzenia protetycznego i/lub leczenia specjalistycznego w zależności od stanu zaawansowania choroby, destrukcji układu stomatognatycznego i stopnia trudności diagnostyczno-terapeutycznych,

- planowania wieloetapowego postępowania rehabilitacyjnego w przypadkach tego wymagających,
  - kwalifikowania pacjenta i planowania leczenia implantoprotetycznego,
- 2) rozpoznania i leczenia protetycznego przypadków powikłanych wymagających specjalistycznego leczenia protetycznego a w szczególności:
- każdego typu braków zębowych i destrukcji tkanek uzębienia naturalnego związanych z zaburzeniami przestrzennego położenia żuchwy,
  - stanów związanych z odchyleniami od normy zwarcia centrycznego i ekscentrycznego,
  - wad zwarcia wrodzonych i nabytych, w tym z towarzyszącymi zaburzeniami czynnościowymi,
  - postępowania protetycznego w przypadkach periodontopatii, parafunkcji i artropatii skroniowo-żuchwowych,
  - zmian patologicznych tkanek jamy ustnej, powstających w związku z użytkowaniem protez, a w tym urazów jatrogennych
  - leczenia protetycznego dzieci i młodzieży,
  - leczenia protetycznego w przypadkach ubytków tkanek podłoża,
  - leczenia implantoprotetycznego, a w szczególności planowania usytuowania wszczepów filarowych oraz rodzaju czasowej i docelowej suprastruktury implantoprotez na bazie wszczepów,
  - stosowania szyn unieruchamiających po złamaniach kości twarzoczaszki i szyn okluzyjnych w rehabilitacji czynnościowej układu stomatognatycznego, a także szlifowania selektywnego zębów naturalnych, stosowania metod fizyko-i farmakoterapeutycznych wspomagających leczenie protetyczne,
  - prowadzenia wieloetapowego postępowania rehabilitacyjnego w przypadkach zaburzeń morfologiczno-czynnościowych układu stomatognatycznego.
- 3) doboru i sprawnego posługiwania się współczesnymi metodami specjalistycznego leczenia protetycznego, a w tym biegłego wykonawstwa wszelkich czynności zabiegowych w jamie ustnej pacjenta, a w szczególności:
- zabiegów korygujących okluzję (np. selektywne szlifowanie zębów naturalnych, likwidacja węzłów urazowych) i zapewniających prawidłowy przebieg powierzchni okluzyjnej zębów naturalnych i sztucznych,
  - zabiegów doprowadzających do prawidłowego usytuowania przestrzennego żuchwy w stosunku do szczęki w położeniu spoczynkowym oraz zwiarciovym: centrycznym i ekscentrycznym,
  - pomiarów i rejestracji danych artykulometrycznych metodami wewnątrz i zewnątrzustnych z użyciem nowoczesnych urządzeń i materiałów,
  - stosowania najnowszych technik wyciskowych, wiernie odtwarzających topografię i czynność tkanek podłoża protetycznego,
  - zabiegów rehabilitacyjnych w przypadkach zaburzeń czynnościowych układu stomatognatycznego,
  - skutecznego znieczulenia przed zabiegami związanymi z bólem,
  - preparacji ubytków twardych tkanek i szlifowania zębów, z użyciem najnowszych technik i instrumentów umożliwiających stosowanie precyzyjnych i estetycznych protez stałych,

- stosowania śródzabiegowych środków ochronnych i pozabiegowego zabezpieczenia tkanek przed powikłaniami m.in. przez stosowanie koron i innych uzupełnień tymczasowych, (przez okres wykonywania laboratoryjnego protetycznych konstrukcji docelowych).
- 4) projektowania i praktycznego wykonawstwa technicznego każdego typu protez w warunkach laboratorium techniki dentystrycznej.
- 5) doboru najwłaściwszych materiałów służących do wykonawstwa protez oraz współczesnych technologii materiałowych w technicznym wykonawstwie protez,
- 6) sprawnego posługiwania się nowoczesną aparaturą i instrumentarium oraz specjalistycznymi urządzeniami w pracy klinicznej i laboratoryjnej,
- 7) dokonywania optymalnego wyboru uzupełnień protetycznych w określonych warunkach jamy ustnej oraz rozpoznawania i leczenia skutków nieprawidłowego stosowania protez i niewłaściwych metod leczenia protetycznego,
- 8) sprawowania opieki nad pacjentem po okresie zabiegowym (po oddaniu protez) oraz nad pacjentem tzw. "specjalnej troski",
- 9) postępowania w nagłych stanach zagrożenia zdrowia i życia,
- 10) organizowania specjalistycznej placówki w dziedzinie protetyki stomatologicznej (poradni i pracowni) oraz jej wyposażenia wg współczesnych wymogów merytorycznych i techniczno-organizacyjnych gwarantujących pełny zakres świadczeń,
- 11) prowadzenia współpracy kliniczno-laboratoryjnej, kształcenia personelu i kierowania zespołami pracowników klinicznych i laboratoryjnych,
- 12) organizowania i kierowania kształceniem podyplomowym lekarzy oraz dokształcania personelu pomocniczego.

4 - FORMY I METODY KSZTAŁCENIA

Obowiązują następujące formy kształcenia:

Staż specjalizacyjny podstawowy w protetyce stomatologicznej, staże kierunkowe, kurs specjalizacyjny wprowadzający, kursy specjalizacyjne doskonalące, ciągłe kształcenie praktyczne w wykonywaniu: zabiegów, stosowaniu procedur medycznych i wykonywaniu czynności laboratoryjnych w trakcie trwania stażów, oraz realizacja programu samokształcenia.

Staż specjalizacyjny podstawowy w protetyce stomatologicznej i staże kierunkowe mogą być realizowane tylko w jednostkach organizacyjnych akredytowanych i wpisanych na listę Ministra Zdrowia. Lekarz odbywa specjalizację przez cały okres w czasie równym czasowi pracy lekarza zatrudnionego w zakładzie opieki zdrowotnej w pełnym wymiarze godzin pracy.

Całość przebiegu specjalizacji prowadzi kierownik specjalizacji - specjalista w dziedzinie protetyki stomatologicznej.

a) Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarze specjalizujący się uzyskują zaliczenie uczestniczenia tylko w tych kursach specjalizacyjnych objętych programem specjalizacji, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez konsultanta krajowego oraz wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych organizowanych przez uprawnione do tego podmioty. Lista

kursów podawana jest corocznie do wiadomości lekarzy na stronie Internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

W pierwszym roku kształcenia, specjalizującego się lekarza obowiązuje uczestniczenie w kursie wprowadzającym, w jednym kursie praktycznym, w jednym kursie teoretycznym wg tematyki wyszczególnionej w niniejszym programie.

W każdym następnym roku kształcenia lekarz obowiązany jest uczestniczyć w minimum dwu kursach specjalizacyjnych.

1) Kurs wprowadzający: "Teoretyczne podstawy klinicznej protetyki stomatologicznej i technologii materiałów stosowanych w protetyce stomatologicznej"

Treść kursu:

Celem kursu rozpoczynającego kształcenie w pierwszym roku specjalizacji jest:

Część A - zapoznanie lekarza z zasadami i organizacją programu specjalizacji w dziedzinie protetyki stomatologicznej, miejscem i rolą lekarza stomatologa w zreformowanym systemie opieki zdrowotnej oraz przyswojenie podstawowych informacji na temat promocji zdrowia i prawa medycznego.

Część B - opanowanie teoretycznych podstaw protetyki stomatologicznej oraz zapoznanie ze standardami obowiązującymi we współczesnej protetyce klinicznej i laboratoryjnej; praktyczne zapoznanie się z nowoczesną aparaturą stosowaną w klinice i współczesnej technice dentystycznej; przyswojenie podstawowych informacji na temat: materiałoznawstwa stomatologicznego i najnowszych technologii materiałowych oraz zasad dezynfekcji, sterylizacji i zapobiegania zakażeniom w warunkach leczenia ambulatoryjnego.

Czas trwania kursu: część A kursu wprowadzającego trwa 5 dni roboczych, część B - 10 dni roboczych. (ogółem kurs trwa 3 tygodnie)

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

2) Kurs: "Leczenie protetyczne bezzębia"

Treść kursu:

- Specyfika badania pacjenta bezzębnego i diagnostyka bezzębia
- Postępowanie kliniczno-laboratoryjne z uwzględnieniem współczesnych metod, materiałów i technik zabiegowych oraz wykonawstwem laboratoryjnym protez całkowitych.
- Zastosowanie nowoczesnych metod artykulometrycznych

Czas trwania kursu: 4 dni robocze, w tym: 2 dni część praktyczna, 2 dni część teoretyczna.

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

3) Kurs: "Leczenie protetyczne częściowych braków zębowych z zastosowaniem protez nieosiadających ruchomych".

Kurs realizowany w dwóch częściach.

Treść części I kursu: – częściowe protezy kłamrowe - wskazania, planowanie, zabiegi kliniczne i czynności laboratoryjne.

Czas trwania części I kursu - 2 dni: 1 dzień zajęć teoretycznych i 1 dzień ćwiczeń praktycznych.

Treść części II kursu: częściowe protezy bezkłamrowe - szkieletowe, teleskopowe, overdenture i kotwiczone na systemach bezkłamrowych.

- Wprowadzenie teoretyczne: wskazania, zasady planowania leczenia, procedury kliniczne i laboratoryjne
- Ćwiczenia praktyczne: analiza paralelometryczna , projektowanie konstrukcji protetycznych

Czas trwania II części kursu - 2 dni: 1 dzień zajęć teoretycznych, 1 dzień ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

4) Kurs: "Leczenie protetyczne z zastosowaniem protez stałych"

Treść kursu:

Leczenie protetyczne destrukcji tkanek twardych zębów oraz częściowych braków zębowych z zastosowaniem protez stałych: jednolicie lanych, metalowo-ceramicznych i jednolicie ceramicznych ze szczególnym uwzględnieniem praktycznej fazy zabiegowej oraz technologii materiałowej.

Ćwiczenia praktyczne: preparacja zębów filarowych, wyciski, analiza i rejestracja zwarcia.
Część I. Wkłady koronowe

Czas trwania kursu: 1 dzień ćwiczeń praktycznych
Część II. Wkłady koronowo-korzeniowe

Czas trwania kursu: 2 dni: 1 dzień zajęć teoretycznych, 1 dzień ćwiczeń praktycznych
Część III. Leczenie protetyczne z zastosowaniem koron i mostów protetycznych

Czas trwania kursu: 3 dni: 1 dzień zajęć teoretycznych, 2 dni ćwiczeń praktycznych

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

5) Kurs: "Implantoprotetyka stomatologiczna - podstawy teoretyczne i pokazy procedury zabiegowej"

Treść kursu:

- Badanie, diagnostyka, planowanie leczenia
- wskazania, przeciwwskazania do leczenia implantoprotetycznego
- Zasady kwalifikacji pacjentów do implantacji
- Sterowana regeneracja kości, podnoszenie dna zatoki
- zasady zaopatrzenia protetycznego na bazie śródkostnych wszczepów w różnych konfiguracjach braków zębowych

Czas trwania kursu: 2 dni zajęć teoretycznych

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

6) Kurs: "Zaburzenia morfologiczno- czynnościowe US".

Treść kursu:

Stany artykulacyjne zuchwy oraz analiza zwarcia i rejestracja warunków okluzyjnych z zastosowaniem łuku twarzowego i artykulatora. Rejestracja zwarcia metodami: zewnątrzustnymi i wewnątrzustnym.

Leczenie protetyczne zaburzeń okluzyjnych i czynnościowych układu stomatognatycznego z zastosowaniem metody postępowania wieloetapowego i postępowania rehabilitującego układ mięśniowo-stawowy oraz użyciem relaksacyjnych szyn okluzyjnych, ćwiczeń mięśniowych i wspomagającego leczenia farmako- i fizykoterapeutycznego.

Współczesne metody przedprotetycznej korekty podłoża protetycznego zmierzające do likwidacji zgryzu urazowego, przedwczesnych kontaktów, nieprawidłowości przebiegu powierzchni okluzyjnej łuków zębowych, a także korekty struktur kostnych i plastyki tkanek miękkich.

Czas trwania kursu: 6 dni: 3 dni zajęć teoretycznych, 3 dni ćwiczeń praktycznych.

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

7) Kurs: "Rehabilitacja protetyczna pacjentów po zabiegach chirurgicznych w zakresie twarzoczaszki."

Treść kursu:

- Anatomia części twarzowej czaszki.
- Zabiegi chirurgiczne przeprowadzane w obrębie części twarzowej czaszki z utratą tkanek podłoża kostnego i tkanek miękkich.
- Zasady planowania operacyjnego.

- Następowa rehabilitacja protetyczna z wykorzystaniem ektoprotez oraz protez poresekcyjnych.

Czas trwania kursu: 1 dzień zajęć teoretycznych.

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

8) Kurs: "Protetyka wieku rozwojowego"

Treść kursu:

Protetyka wieku rozwojowego oraz skojarzone leczenie protetyczno-ortodontyczne w przypadkach wrodzonych i nabytych wad zgryzu niezależnie od wieku pacjenta.

Czas trwania kursu: 1 dzień zajęć teoretycznych

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

9) Kurs: "Profilaktyka onkologiczna w protetyce stomatologicznej"

Treść kursu:

- Zasady profilaktyki onkologicznej, a w szczególności rozpoznanie i różnicowanie stanów przednowotworowych i nowotworowych w zakresie tkanek i narządów jamy ustnej i twarzy.

- Rola lekarza stomatologa we wczesnym wykrywaniu zmian nowotworowych jamy ustnej i części twarzowej czaszki.

- Rola czynnika urazowego (mechanicznego i fizykochemicznego) w etiologii schorzeń nowotworowych tkanek podłoża protetycznego.

Czas trwania kursu: 3 dni

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

10) Kurs: "Promocja zdrowia w protetyce stomatologicznej"

Treść kursu:

Kurs teoretyczny mający na celu zapoznanie się z zasadami prowadzenia edukacji prozdrowotnej pacjentów oraz rozwijania ich umiejętności do zachowań prozdrowotnych, a w szczególności utrzymywania zdrowia jamy ustnej.

Czas trwania kursu: 1dzień

Forma zaliczenia kursu: kolokwium z wiedzy objętej programem kursu przeprowadzane przez kierownika naukowego kursu.

Miejsce kształcenia: jednostki upoważnione i wpisane na prowadzoną przez CMKP listę podmiotów prowadzących kursy objęte programem specjalizacji.

b) Staże kierunkowe

1) Staż specjalizacyjny podstawowy w protetyce stomatologicznej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

W trakcie stażu specjalizujący się lekarz powinien opanować wiedzę teoretyczną w dziedzinie protetyki stomatologicznej w jej części klinicznej i laboratoryjnej w następującym zakresie:

1. Teoretyczne podstawy gnatofizjologii szczękowo-twarzowej, okluzyjne relacje międzyszczękowe, systemy pomiarów artykulometrycznych i metody analizy okluzji,
2. Morfologia i funkcje fizjologiczne US, ich zaburzenia związane z destrukcją łuków zębowych, utrata uzębienia oraz wiekiem pacjenta,
3. Etiopatogeneza chorób jamy ustnej, zębów i przyzębia oraz czynnościowych zaburzeń układu ruchowego narządu żucia,
4. Zasady badania US oraz współczesna diagnostyka protetyczna, klasyfikacja braków zębowych, kwalifikacja przypadków ze względu na stopień zaawansowania zmian chorobowych i zaburzeń morfologiczno-czynnościowych US.
5. Analiza warunków jamy ustnej pod kątem kwalifikacji do określonej metody leczenia, oraz możliwości poprawy warunków podłoża protetycznego do stosowania protez zębowych.
6. Elementy oceny wyników badań pomocniczych.
7. Zasady planowania leczenia protetycznego i projektowania konstrukcji protez stomatologicznych.
8. Teoretyczne podstawy specjalistycznego leczenia kompleksowego i rehabilitacyjnego w przypadkach zaburzeń morfologiczno-czynnościowych US, wad zwarcia, zgryzu urazowego, parafunkcji, stomatopatii i artropatii ssz oraz zaopatrzenia protetycznego na bazie wszczepów śródkostnych i po zabiegach operacyjnych w obrębie twarzoczaszki.
9. Zasady działania urządzeń i aparatury kliniczno-laboratoryjnej oraz biomechanika i inżynieria materiałowa w protetyce stomatologicznej.
10. Teoretyczne podstawy techniki dentystycznej i technologii materiałowych oraz patomechanizm reaktywności organizmu na materiały stosowane w warunkach jamy ustnej, a w tym reakcje alergiczne.

Umiejętności praktyczne:

Wykaz i minimalna liczba zabiegów i procedur medycznych, które specjalizujący się lekarz stomatolog musi wykonać samodzielnie (kod A) w czasie stażu specjalizacyjnego podstawowego w protetyce stomatologicznej

- leczenie protetyczne bezzębia z zastosowaniem protez całkowitych - protezy całkowite w szczęcie i żuchwie - u 7 pacjentów,
- leczenie protetyczne z zastosowaniem protez natychmiastowych lub wczesnych - u 6 pacjentów,
- leczenie protetyczne z zastosowaniem ruchomych protez częściowych:
  - ⇒ płytowych u 7 pacjentów,
  - ⇒ protez szkieletowych:
    - * z umocowaniem klamrowym - 4 pacjentów,
    - * umocowaniem bezklamrowym - 3 pacjentów,
  - ⇒ protez overdenture opartych na uzębieniu resztkowym, lub wszczepach filarowych - 3 pacjentów,
- leczenie protetyczne z zastosowaniem protez stałych:
  - ⇒ 4 wkładów koronowych
  - ⇒ 6 wkładów koronowo-korzeniowych w tym 3 w zębach jednokorzeniowych i 3 wkłady w zębach wielokorzeniowych,
  - ⇒ 3 mosty czasowe,
  - ⇒ 4 korony metalowe jednolite lane
  - ⇒ 4 korony i 2 mosty ceramiczne jednolite
- Protezy stałe licowane na lanej podbudowie metalowej:
- 8 koron oraz 5 mostów, w tym: w przednim odcinku szczęki lub żuchwy i w bocznych odcinkach szczęki lub żuchwy

Uwaga: w procedurze zabiegowej należy uwzględnić metodę preparacji zębów ze schodkiem

- analiza zwarcia z zastosowaniem łuku twarzowego i artykulatora, w każdym przypadku leczenia protetycznego,
- analiza paralelometryczna i planowanie protez częściowych - w każdym przypadku,
- leczenie protetyczne zaburzeń okluzyjnych i czynnościowych układu stomatognatycznego minimum 5 pacjentów z zastosowaniem m.in. szyn leczniczych, nakładowych protez akrylowych (w pierwszym etapie leczenia), protez szkieletowych z nakładami oraz:
  - ⇒ korekta okluzyji poprzez selektywne szlifowanie zębów,
  - ⇒ zabiegi fizykoterapeutyczne i rehabilitacyjne ćwiczenia mięśniowe.,
- leczenie protetyczne w chorobach przyzębia - 4 pacjentów,
- leczenie protetyczne z zastosowaniem protez pooperacyjnych w zakresie twarzoczaszki - 4 pacjentów,
- korekta i naprawa protez zębowych, w tym zabiegi podścielania protez ruchomych i zdejmowania protez stałych.

Wykaz procedur laboratoryjnych i liczba prac protetycznych, które specjalizujący się lekarz stomatolog ma obowiązek samodzielnie wykonać ("A") w czasie stażu specjalizacyjnego podstawowego w protetyce stomatologicznej

- protezy całkowite (górna i dolna) - 2 komplety,
- proteza płytowa ruchoma z klamrami i podparciami doginanymi - 2 szt. proteza płytowa ruchoma z klamrami i podparciami lanymi - 2 szt.

- proteza szkieletowa - 2 szt.
- wkłady koronowe - każdy rodzaj po 1 szt.
- wkłady koronowo-korzeniowe - każdy rodzaj po 1 szt.
- korony protetyczne - każdy rodzaj po 1 szt.
- mosty protetyczne - każdy rodzaj po 1 szt.
- naprawy protez - każdy rodzaj po 1 szt.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika specjalizacji):

- a) kolokwia z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 18 miesięcy

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

2) Staż kierunkowy w chirurgii stomatologicznej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Poznanie ogólnych zasad przygotowania pola operacyjnego i pacjenta do zabiegów chirurgicznych
- Podstawowy zakres chirurgii stomatologicznej, a w szczególności wskazań i technik zabiegowych w zakresie wyrostka zębodołowego oraz metod chirurgicznej korekty tkanek podłoża protetycznego zmierzający do poprawy warunków funkcjonowania protez stomatologicznych (chirurgia przedprotetyczna),
- Etiologia, diagnostyka i zasady leczenia chirurgicznego stanów patologicznych tkanek i narządów jamy ustnej oraz ich różnicowanie
- Profilaktyka onkologiczna, wskazania i przeciwwskazania do stosowania znieczuleń ogólnych i miejscowych w stomatologii, stany nagłe w ambulatorium stomatologicznym

Umiejętności praktyczne

- Opanowanie techniki zabiegowej usuwania zębów i chirurgicznej korekty struktur kostnych przed leczeniem protetycznym oraz techniki zabiegów; hemisekcji, radektomii premolaryzacji
- Opanowanie technik zabiegowych znieczulania miejscowego w zakresie twarzoczaszki i jamy ustnej
- Chirurgiczne leczenie zmian patologicznych tkanek jamy ustnej powstałych w wyniku użytkowania protez
- Nabycie umiejętności wykonywania znieczulenia przed zabiegami chirurgicznymi i preparacja protetyczną zębów filarowych z żywą miazgą.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,

- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2,5 miesiąca

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

3) Staż kierunkowy w chirurgii i onkologii szczękowo-twarzowej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Zasady badania, diagnostyka i etiopatogeneza zmian patologicznych w obrębie twarzoczaszki wymagających leczenia chirurgicznego,
- Profilaktyka onkologiczna, rozpoznanie oraz zasady leczenia chirurgicznego nowotworów w obrębie twarzoczaszki,
- Chirurgiczne leczenie wad rozwojowych oraz planowanie zabiegów operacyjnych w obrębie twarzoczaszki z następową odbudową protetyczną ektoprotezami i protezami poresekcyjnymi
- Etiologia, diagnostyka i zasady leczenia chirurgicznego złamań kości twarzoczaszki oraz stanów patologicznych w obrębie stawów skroniowo-żuchwowych,
- Zasady chirurgiczno-protetycznej rehabilitacji pacjentów po resekcji tkanek i narządów jamy ustnej i części twarzowej czaszki
- Zasady premedykacji i metody znieczuleń stosowane w chirurgii szczękowo - twarzowej

Umiejętności praktyczne:

Asysta i udział w planowaniu operacyjno-odtwórczej procedury zabiegowej w obrębie twarzoczaszki związanej z resekcją tkanek i następową odbudową protetyczną ektoprotezami i protezami poresekcyjnymi.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 miesiące

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia.

4) Staż kierunkowy w ortodoncji

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Etapy rozwoju układu stomatognatycznego dzieci i pacjentów młodocianych.
- Diagnostyka, zasady terapii i profilaktyki ortodontycznej.

- Zasady współpracy ortodontyczno-protetycznej w leczeniu skojarzonym wrodzonych wad okluzji.

Umiejętności praktyczne:

Rozpoznawanie wad zgryzu i umiejętność planowania leczenia w przypadkach wymagających skojarzonego postępowania ortodontyczno-protetycznego

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 miesiące

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

5) Staż kierunkowy w zakresie periodontologii i chorób błony śluzowej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Anatomia i fizjologia tkanek okołozębowych i błony śluzowej jamy ustnej
- Etiopatogeneza, zasady leczenia i profilaktyka stanów patologicznych przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej oraz ich różnicowanie
- Choroby ogólnoustrojowe manifestujące się objawami w jamie ustnej

Umiejętności praktyczne:

- Diagnostyka i zasady leczenia stanów patologicznych przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej, a w szczególności opanowanie zasad leczenia wielospecjalistycznego
- Nabycie umiejętności w zakresie zabiegów higienizacyjnych i korekty okluzji

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 miesiące

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

6) Staż kierunkowy w stomatologii zachowawczej z endodoncją

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Diagnostyka, etiologia i zasady leczenia stanów patologicznych uzębienia oraz okołowierzchołkowych zmian patologicznych
- Rola śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej

- Współczesna profilaktyka próchnicy twardych tkanek zębów
- Nowoczesne materiały i metody stosowane do odbudowy tkanek twardych zęba
- Wpływ czynników jatrogennych na powstawanie chorób jamy ustnej i zębów
- Zasady farmakoterapii w leczeniu chorób jamy ustnej i zębów

Umiejętności praktyczne:

- Umiejętności badania przedmiotowego i podmiotowego oraz diagnostyki próchnicy stanów chorobowych tkanek i narządów jamy ustnej.
- Wykonywanie podstawowych zabiegów w zakresie higien jamy ustnej i zębolecznictwa

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2,5 miesiąca

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

7) Staż kierunkowy w stomatologii dziecięcej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Specyfika wywiadu, badania, diagnostyki, i zasady postępowania terapeutycznego z pacjentami w wieku rozwojowym,
- Psychologia rozwojowa dziecka z uwzględnieniem adaptacji do leczenia w gabinecie stomatologicznym;
- Zasady opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną;
- Metody kompleksowej profilaktyki stomatologicznej chorób i wad układu stomatognatycznego, z uwzględnieniem następstw braków w uzębieniu;
- Higiena jamy ustnej w poszczególnych okresach rozwojowych z uwzględnieniem odpowiednich wskaźników oceny;
- Wady rozwojowe zębów (szkliwa i zębiny) oraz błony śluzowej jamy ustnej;
- Leczenie urazowych uszkodzeń zębów mlecznych i stałych;
- Leki, materiały i instrumenty stosowane w stomatologii wieku rozwojowego;
- Ergonomia w stomatologii wieku rozwojowego.

Umiejętności praktyczne:

- zebranie wywiadu ogólnego, wykonanie stomatologicznego badania podmiotowego i przedmiotowego i właściwej interpretacji badań diagnostycznych;
- prawidłowa ocena poszczególnych etapów rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka, dobór odpowiednich środków i metod postępowania w adaptacji dziecka do leczenia w gabinecie stomatologicznym,
- wykonania znieczuleń stosowanych u dzieci w wieku rozwojowym,

- diagnozowanie i wybór metod leczniczych w pourazowych uszkodzeniach zębów mlecznych oraz zębów stałych z nieukończonym i ukończonym rozwojem korzeni,
- diagnozowanie i leczenie przypadków zaburzeń rozwojowych zębów.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 miesiąc

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

8) Staż kierunkowy w radiologii stomatologicznej

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Teoretyczne podstawy współczesnej diagnostyki obrazowej, a w szczególności diagnostyki układu stomatognatycznego
- Zapoznanie się z technikami badań radiologicznych uzębienia, ssz i struktur anatomicznych twarzoczaszki

Umiejętności praktyczne:

Ocena wyników badania radiologicznego i umiejętność ich wykorzystania w diagnostyce stomatologicznej. W trakcie stażu specjalizujący się lekarz ma obowiązek aktywnego uczestniczenia w badaniu radiologicznym oraz praktycznego zapoznania się z urządzeniami pracowni stomatologicznej diagnostyki obrazowej

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych)

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

9) Staż kierunkowy w dermatologii z elementami alergologii

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

Etiopatogeneza i zasady leczenia chorób dermatologicznych z objawami manifestującymi się w jamie ustnej oraz w obrębie tkanek i narządów twarzoczaszki. Zasady diagnostyki, różnicowania i leczenia odczynów alergicznych występujących w obrębie jamy ustnej i twarzy

Umiejętności praktyczne:

- Umiejętność badania pacjenta ze schorzeniami dermatologicznymi oraz różnicowania odczynów alergicznych w stomatologii.
- Wykonywanie diagnostycznych testów skórnych i laboratoryjnych w przypadkach podejrzenia reakcji uczuleniowej na materiały i leki stosowane w stomatologii, a w tym materiały protetyczne

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych)

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia

10) Staż kierunkowy w laryngologii

Program stażu:

Zakres wiedzy teoretycznej:

- Opanowanie wiadomości teoretycznych w zakresie podstaw współczesnej otolaryngologii, a w szczególności etiopatogenezy, diagnostyki i leczenia schorzeń laryngologicznych oraz poznania zasad postępowania z chorymi wymagającymi wycinania tkanek w zakresie twarzoczaszki, a w tym oczodołu.
- poznanie zasad diagnostyki i leczenia bólów w obrębie twarzoczaszki.

Umiejętności praktyczne:

- Umiejętność badania pacjenta ze schorzeniami laryngologicznymi,
- Współdziałanie w planowaniu zabiegów chirurgicznych związanych z pooperacyjnym ubytkiem tkanek wymagających następnego zaopatrzenia protetycznego oraz asysta przy wykonywaniu tych zabiegów,
- Rozpoznanie i pierwsza pomoc w usuwaniu ciał obcych w oskrzelach, tchawicy, krtani, gardła i przełyku,
- Asysta przy badaniu obiektywizującym szumy uszne (badanie audiometryczne),
- Asysta do operacji związanych z następną rekonstrukcją wyciętych fragmentów żuchwy, szczęki i podniebienia.

Forma zaliczenia stażu kierunkowego (u kierownika stażu):

- a) kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu,,
- b) sprawdzian umiejętności praktycznych - potwierdzenie, że lekarz wykonał samodzielnie zabiegi lub/i procedury wymienione w programie stażu lub uczestniczył (asystował) w ich wykonywaniu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych)

Miejsce stażu: jednostki organizacyjne uprawnione do prowadzenia specjalizacji wpisane na listę Ministra Zdrowia.

c) Formy samokształcenia

Łączny czas przeznaczony na samokształcenie w formie związanej z koniecznością przerwy w odbywaniu stażu (oddelegowanie) nie może przekroczyć 10 dni roboczych w roku.

Przygotowanie publikacji

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do przygotowania dwu prac poglądowych lub innych opracowań, które w formie referatu naukowego zostaną przez autora wygłoszone na posiedzeniu towarzystwa naukowego, a przynajmniej jedna praca powinna być opublikowana w recenzowanym czasopiśmie naukowym. Tematykę powinien wybrać specjalizujący się lekarz w porozumieniu z kierownikiem specjalizacji. Prace poglądowe powinny być przygotowane wg zasad obowiązujących dla opracowań monograficznych i po potwierdzeniu przez kierownika specjalizacji dołączone do dokumentacji specjalizacyjnej.

Udział w działalności edukacyjnej towarzystw lekarskich

Specjalizujący się lekarz stomatolog zobowiązany jest do uczestniczenia w posiedzeniach, konferencjach, sympozjach stomatologicznych i lekarskich towarzystw naukowych zwłaszcza o tematyce związanej z dziedziną protetyki stomatologicznej w tym Sekcji Protetyki Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego.

Studiowanie piśmiennictwa

Piśmiennictwo obowiązkowe

1. Budkiewicz A. - Protezy szkieletowe. Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 1998.
2. Brandt H. - Wprowadzenie do implantologii. Urban & Partner, Wrocław 1998.
3. Craig R. G. i wsp.- Materiały stomatologiczne. Urban & Partner. Wrocław 2000.
4. Hohman A., Hielscher W.: Wprowadzenie do anatomii. Funkcja narządu zucia. Quintessence, Warszawa 1998.
5. Koeck B. i wsp. - Zaburzenia czynnościowe narządu zucia. Urban & Partner, Wrocław 1997.
6. Kleinrok M. - Zaburzenia czynnościowe układu ruchowego narządu zucia. Sanmedica Warszawa 1992.
7. Łasiński W. - Anatomia głowy dla stomatologów. PZWL Warszawa, 1970.
8. Majewski S. - Podstawy protetyki w praktyce lekarskiej i technice dentystycznej. Wydawnictwo Stomatologiczne SZS-W Kraków 2000.
9. Majewski S. - Protetyka stałych uzupełnień zębowych. Wydawnictwo stomatologiczne SZS-W Kraków 1998.
10. Młosek K. - Radiologia stomatologiczna i szczękowo-twarzowa. Meddentpress Warszawa 1995.
11. Shillingburg H.T., Hobo S., Whitsett L.D. - Protezy stałe - Zarys postępowania klinicznego i laboratoryjnego. Wydawnictwo Kwintesencja, Warszawa 1994.
12. Spiechowicz E. - Protetyka Stomatologiczna - podręcznik dla studentów. Wydawnictwo Lekarskie PZWL Warszawa 1998.
13. Spiechowicz E. - Stomatopatie protetyczne. PZWL Warszawa 1993.

Piśmiennictwo zalecane

- 1) Asch, Ramfiord i wsp. - Terapia przy użyciu szyn okluzyjnych. Urban & Partner, Wrocław 1999.
- 2) Banach J., Jańczuk Z., Majewski S. - Choroby przyzębia. Zapobieganie, diagnostyka, leczenie. PZWL Warszawa 1999.
- 3) Basker R.M., Harrison A., Rolph J.P., Watson C.J. - Protezy nakładowe typu overdentures w ogólnej praktyce stomatologicznej. Sanmedica Warszawa 1995.
- 4) Dale B.G., Aschheim K.W. - Stomatologia estetyczna. Tom I i II. Lublin 1998.
- 5) Kerschbaum T. i wsp.- Protetyka adhezyjna. Urban & Partner, Wrocław 1999.
- 6) Knychalska-Karwan Z. - Stomatologia geriatryczna. Kraków 1995.
- 7) Lechner S.K., MacGregor A.R. - Ruchome protezy częściowe - Planowanie leczenia z przykładami klinicznymi. Wydawnictwo Medyczne Med Tour Press Int. Warszawa 1996.
- 8) Praca zbiorowa pod red. Jańczuk Z.: Kompendium dla stomatologów. Yolumed, Wrocław 1998.
- 9) Shillingburg H.T., Jacobi R., Bracketts E.: Zasady opracowania zębów pod protezy stałe metalowe i porcelanowe. Wydawnictwo Kwintesencja, Warszawa 1999.
- 10) Sonnabend E., Benz Ch.: Radiologia stomatologiczna. Urban&Partner, Wrocław 1995.
- 11) Spiechowicz E. i wsp. - Współczesne postępowanie laboratoryjne w protetyce stomatologicznej. PZWE Warszawa 1980.
- 12) Wajs S. - Materiały i metody wyciskowe do wykonywania protez całkowitych. PZWL Warszawa 1987.
- 13) Wajs S., Kozłowski W. - Ustawianie zębów sztucznych w protezach całkowitych. PZWL, Warszawa 1995.
- 14) Whites. - Podstawy radiodiagnostyki stomatologicznej. Sanmedica. Warszawa 1994.
- 15) Wigdorowicz-Makowerowa N. i wsp. - Zaburzenia czynnościowe narządu żucia. PZWL Warszawa 1984.
- 16) Worthington P., Lang B.R., LaYelle W.E. - Osseointegracja w stomatologii - Wprowadzenie. Wydawnictwo Kwintesencja Warszawa 1997.
- 17) Yamamoto M. - Podstawowa technika budowania warstw porcelany na metalu. Kwintesencja Warszawa 1990.
- 18) Seria wydawnicza Urban&Partner pt. "Stomatologia Praktyczna" - w szczególności tomy: 5, 6, 7, 8.

Naukowe czasopisma krajowe, a w szczególności "Protetyka Stomatologiczna" oraz "Implantoprotetyka" i zagraniczne publikacje bieżące.

5. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

a) Kolokwia

Specjalizujący się lekarz ma obowiązek zaliczyć wymienione poniżej kolokwia.

Kolokwia z zakresu poszczególnych działów protetyki stomatologicznej zaliczane u kierownika specjalizacji:

- 1) "Kierunkowy wywiad i badanie, rozpoznanie i planowanie leczenia protetycznego".

- 2) "Materiałoznawstwo i technologia materiałowa (oraz aparatura kliniczna i laboratoryjna)".
- 3) "Morfologia i funkcja układu stomatognatycznego w aspekcie protetyki stomatologicznej".
- 4) "Przygotowanie do leczenia protetycznego".
- 5) "Metody leczenia trudnych przypadków bezzębia".
- 6) "Zabiegi kliniczne i wykonawstwo laboratoryjne w leczeniu protetycznym z użyciem protez stałych".
- 7) "Leczenie protetyczne z zastosowaniem protez ruchomych oraz ich wykonawstwo laboratoryjne".
- 8) "Powikłania leczenia protetycznego: urazy jatrogenne, stomatopatie".
- 9) "Metody leczenia zaburzeń czynnościowych układu stomatognatycznego".
- 10) "Zasady leczenia implantoprotetycznego".
- 11) "Najnowsze osiągnięcia współczesnej protetyki klinicznej i techniki laboratoryjnej oraz główne kierunki badań naukowych w zakresie protetyki stomatologicznej".

Wyżej wymienione kolokwia przeprowadza kierownik specjalizacji wg harmonogramu ustalonego po rozpoczęciu specjalizacji (na początku stażu specjalizacyjnego podstawowego w protetyce stomatologicznej) w indywidualnym planie realizacji programu specjalizacji. Protokoły kolokwiów z protetyki stomatologicznej z wyżej wymienionej tematyki należy zachować w dokumentacji odbywającego kształcenie podyplomowe

Kolokwia po zakończeniu poszczególnych kursów z zakresu wiedzy objętej programem określonego kursu - zaliczane u kierownika kursu

- 1) "Teoretyczne podstawy klinicznej protetyki stomatologicznej i technologii materiałów stosowanych w protetyce stomatologicznej"
- 2) "Leczenie protetyczne bezzębia"
- 3) "Leczenie protetyczne częściowych braków zębowych z zastosowaniem protez nieosiadających ruchomych"
- 4) "Leczenie protetyczne z zastosowaniem protez stałych"
- 5) "Implantoprotetyka stomatologiczna"
- 6) "Zaburzenia morfologiczno-czynnościowe US"
- 7) "Rehabilitacja protetyczna pacjentów po zabiegach chirurgicznych w obrębie twarzoczaszki"
- 8) "Protetyka wieku rozwojowego"
- 9) "Onkologia w protetyce stomatologicznej"
- 10) "Promocja zdrowia w protetyce stomatologicznej"

Kolokwia po zakończeniu poszczególnych staży kierunkowych z zakresu wiedzy objętej programem określonego stażu - zaliczane u kierownika stażu.

- 1) kolokwium z chirurgii stomatologicznej
- 2) kolokwium z chirurgii i onkologii szczękowo-twarzowej
- 3) kolokwium z ortodoncji
- 4) kolokwium z periodontologii
- 5) kolokwium ze stomatologii zachowawczej z endodoncją
- 6) kolokwium z radiologii stomatologicznej
- 7) kolokwium z dermatologii i elementów alergologii

8) kolokwium z laryngologii

Kolokwium z prawa medycznego zaliczane we właściwym wojewódzkim ośrodku kształcenia u osoby uprawnionej przez okręgową radę lekarską

b) Sprawdziany umiejętności praktycznych

Specjalizującego się lekarza obowiązują sprawdziany umiejętności praktycznych z zakresu procedur wymienionych w pkt. 4b1. Sprawdziany te przeprowadza kierownik specjalizacji.

Sprawdziany umiejętności praktycznych po zakończeniu każdego stażu kierunkowego - w formie potwierdzenia przez kierownika stażu, że lekarz uczestniczył w określonych procedurach stomatologicznych objętych programem stażu kierunkowego lub wykonał je samodzielnie

- 1) sprawdzian praktyczny z chirurgii stomatologicznej
- 2) sprawdzian praktyczny z chirurgii i onkologii szczękowo-twarzowej
- 3) sprawdzian praktyczny z ortodoncji
- 4) sprawdzian praktyczny z periodontologii
- 5) sprawdzian praktyczny ze stomatologii zachowawczej z endodoncją
- 6) sprawdzian praktyczny z radiologii stomatologicznej
- 7) sprawdzian praktyczny z onkologii szczękowo-twarzowej
- 8) sprawdzian praktyczny z dermatologii i elementów alergologii
- 9) sprawdzian praktyczny z laryngologii

c) Ocena przygotowanych publikacji

Oceny i zaliczenia przygotowanych prac poglądowych lub innych opracowań dokonuje kierownik specjalizacji.

6. ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

Oczekuje się, że specjalizujący się lekarz wykaże się praktyczną znajomością przynajmniej jednego z języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego, hiszpańskiego w stopniu umożliwiającym:

- a) rozumienie tekstu pisanego, w szczególności dotyczącego literatury fachowej i piśmiennictwa lekarskiego,
- b) porozumienie się z pacjentem, lekarzami i przedstawicielami innych zawodów medycznych,
- c) pisanie tekstów medycznych, w szczególności opinii i orzeczeń lekarskich.

Obowiązuje zaliczenie sprawdzianu w studium języków obcych akademii medycznej.

7. CZAS TRWANIA SPECJALIZACJI

Specjalizacja w protetyce stomatologicznej dla lekarzy stomatologów posiadających specjalizację I stopnia w stomatologii ogólnej trwa nie krócej niż 3 lata (w tym 3 miesiące urlopy wypoczynkowe)

Staż

- 1) staż specjalizacyjny w protetyce stomatologicznej - czas trwania: 18 miesięcy
- 2) staż kierunkowy w chirurgii stomatologicznej - czas trwania: 2,5 miesiąca

- 3) staż kierunkowy w chirurgii i onkologii szczękowo-twarzowej - czas trwania: 2 miesiące
- 4) staż kierunkowy w ortodoncji - czas trwania: 2 miesiące
- 5) staż kierunkowy w periodontologii - czas trwania: 2 miesiące
- 6) staż kierunkowy w stomatologii zachowawczej z endodoncją - czas trwania: 2,5 miesiąca
- 7) staż kierunkowy w stomatologii dziecięcej – czas trwania: 1 miesiąc
- 8) staż kierunkowy w radiologii stomatologicznej - 1 tydzień (5 dni roboczych)
- 9) staż kierunkowy w dermatologii z elementami alergologii - 1 tydzień (5 dni roboczych)
- 10) staż kierunkowy w laryngologii - 2 tygodnie (10 dni roboczych)

Razem wszystkie staże - 31 miesięcy

Kursy

- 1) "Teoretyczne podstawy klinicznej protetyki stomatologicznej i technologii materiałów stosowanych w protetyce stomatologicznej" czas trwania 3 tygodnie
- 2) "Leczenie protetyczne bezzębia" - czas trwania: 4 dni
- 3) "Leczenie protetyczne częściowych braków zębowych z zastosowaniem protez nieosiadających ruchomych" - czas trwania: 3 dni
- 4) "Leczenie protetyczne z zastosowaniem protez stałych" - czas trwania: 6 dni
- 5) "Implantoprotetyka stomatologiczna" - czas trwania: 2 dni
- 6) "Zaburzenia morfologiczno-czynnościowe US" - czas trwania: 6 dni
- 7) "Rehabilitacja protetyczna pacjentów po zabiegach chirurgicznych w obrębie twarzoczaszki" - czas trwania: 1 dzień
- 8) "Protetyka wieku rozwojowego" - czas trwania: 1 dzień
- 9) "Onkologia w protetyce stomatologicznej" - czas trwania: 1 dzień
- 10) "Promocja zdrowia w protetyce stomatologicznej" - czas trwania: 1 dzień

Łączny czas trwania kursów 2 miesiące

Urlopy wypoczynkowe - 3 miesiące

Razem czas trwania studiów specjalizacyjnych - staże (31 miesięcy) + kursy (2 miesiące) + urlopy (3 miesiące) = 36 miesięcy = 3 lata

8. EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Studia specjalizacyjne w protetyce stomatologicznej kończą się państwowym egzaminem specjalizacyjnym złożonym z części teoretycznej i części praktycznej. Kolejność składania poszczególnych części egzaminu:

- 1) egzamin testowy - zestaw pytań testowych wielorakiego wyboru z zakresu wymienionej w programie specjalizacji wymaganej wiedzy
- 2) egzamin praktyczny, (badanie specjalistyczne, analiza wyników badań dodatkowych, rozpoznanie i sporządzenie planu leczenia oraz przeprowadzenie pełnej procedury zabiegowej spośród zabiegów wymaganych w programie specjalizacji, a także wykonanie koniecznych w danym przypadku czynności laboratoryjnych w zakresie techniki dentystrycznej)
- 3) egzamin ustny - pytania problemowe z zakresu wymienionej w programie specjalizacji wymaganej wiedzy

9 - EWALUACJA PROGRAMU STUDIÓW SPECJALIZACYJNYCH

Program studiów specjalizacyjnych będzie okresowo poddawany ewaluacji i w razie konieczności modyfikowany przede wszystkim w związku z postępami wiedzy medycznej i ciągłym doskonaleniem kształcenia podyplomowego, po zasięgnięciu opinii nadzoru specjalistycznego, samorządu lekarskiego, towarzystw naukowych, CMKP i Ministerstwa Zdrowia, zatem specjalizujący się lekarze oraz ich opiekunowie zobowiązani są śledzić zmiany programowe i odpowiednio korygować proces własnych studiów specjalizacyjnych. Aktualna, obowiązująca specjalizujących się lekarzy wersja programu studiów specjalizacyjnych w protetyce stomatologicznej dostępna jest na stronie Internetowej CMKP www.cmkp.edu.pl